

РЕЦЕНЗИЯ

от проф. д-р Сашко Кръстев Плачков
Катедра „Технологично обучение и професионално образование“,
Технически факултет, ЮЗУ „Неофит Рилски“,
на научните трудове на доц. д-р Николай Иванов Цанев по конкурс
за заемане на академичната длъжност „Професор“ в област на висшето
образование 1. Педагогически науки, Професионално направление 1.3.
Педагогика на обучението по... (Методика на обучението по технологии и
предприемачество в началните класове), за нуждите на катедра „Начална
училищна педагогика“ към Факултета по науки за образованието и
изкуствата на СУ „Св. Климент Охридски“,
обявен в ДВ, бр. 48/28.06. 2022 г.

Възлагането на рецензията е въз основа на решение на научното жури, определено със Заповед № РД -38-391/13.07. 2022 г. на Ректора на СУ „Св. Климент Охридски“.

1. Съответствие на процедурата и подадената документация с действащата нормативна уредба

Единствен кандидат по обявения конкурс за заемане на академичната длъжност „професор“ е доц. д-р Николай Иванов Цанев. Конкурсът е обявен в съответствие със Закона за развитието на академичния състав в Р България и Правилника за условията и реда за придобиване на научни степени и заемане на академични длъжности в СУ „Св. Климент Охридски“. Документацията, представена от кандидата в научното жури, съответства на нормативните изисквания и показва, че не са допуснати нарушения на процедурата.

2. Общо биографично представяне на кандидата

2.1. *Разпознаваемост* – доц. д-р Николай Цанев е роден на 09.11. 1960 г. в гр. София. Завършва висшето си образование с магистърска степен по специалността „Предучилищна педагогика“ в тогавашния Висш педагогически институт – Благоевград, сега Югозападен университет „Неофит Рилски“. Академичната му кариера в СУ „Св. Климент Охридски“ започва през 1987 г. През 1999 г. успешно защитава дисертация и придобива образователната и научна степен „Доктор“. През 2005 г., след спечелен конкурс, заема академичната длъжност „Доцент“ по „Дидактика на техниката и технологиите“. Вписан е в Регистъра на НАЦИД за хабилитирани лица с наукометрични показатели.

2.2. *Квалификации* – за времето от 2004 г. до 2014 г., доц. Николай Цанев е провел обучение с цел повишаване на квалификацията и придобиване на нови компетенции по следните специализации:

- Педагогически дизайн на онлайн обучение;
- Въведение и работа с MOODLE;
- Английски език за професионални цели;
- Работа с MS Office;
- Работа със софтуер за оценяване постиженията на студентите;

Допълнителна професионална квалификация „Специалист по дизайн и провеждане на онлайн обучение“.

Има проведена и международна специализация през 2005 – 2006 г. в **LIVERPOOL HOPE UNIVERSITY** на тема „Европейски сертификат за управление на детски учебни заведения“.

2.3. Езикова компетентност

Декларирано е владееене, в различна степен, на английски и руски език, като е проведена чуждоезикова специализация на ниво В1 по английски език в Нов Български Университет през периода 2004 и 2005 г.

Прави впечатление последователната и целенасочена квалификационна активност на доц. Николай Цанев в посока на усъвършенстване на пряката му преподавателска дейност.

2.4. Административен опит

Технически сътрудник на декана по електронно и дистанционно обучение и стопански дейности – 2019 г. до сега; Зам. Декан и Ръководител на катедра „Начална училищна педагогика“ – 2009-2015 г.; Администратор на системата за електронно обучение на Факултета по науки за образованието и изкуствата – 2009 г. до сега.

2.5. Консултантска и експертна дейност

Член на комисията за ДООИ и учебни програми по информационни технологии за 1-4 клас – 2006 г.; Член на комисията за ДООИ и учебни програми по технологии и предприемачество за 1-4 клас – 2015 г.

Участие в научни журита за процедури по ЗРАСРБ.

2.6. Дигитална компетентност – умения и компетенции за работа с: Windows OS, Chrome OS, Linux OS, Android OS, Интернет комуникации, Интернет базирани услуги и приложения, Електронно и онлайн дистанционно обучение, Онлайн курсове (MOODLE), Презентационни умения.

3. Преподавателска дейност

В качеството си на хабилитирано лице „доцент“, Николай Цанев е водещ преподавател на учебни дисциплини по профила на конкурса в ОКС „Бакалавър“ и в ОКС „Магистър“: Дидактика на техниката и технологиите; Конструктивно-приложни дейности в началното училище; Дидактика на информационните технологии в началното училище; Оригами за учебни цели; Образователен софтуер за деца.

От този своеобразен обзор е видно, че доц. Николай Цанев активно и последователно придава академична насоченост и приложна значимост на своя научен и административен профил. Това определя и закономерното възходящо развитие на неговата академична кариера. Освен това, неговата ерудиция и усилия в областта на дигитализиране и цялостна модернизация на технологичното обучение в българското начално училище, го правят разпознаваем в образователното и научно пространство.

4. Научноизследователска дейност

Доц. д-р Николай Цанев има изявен интерес и развива научноизследователската си дейност в следните области: Технологично обучение; Информационни и комуникационни технологии в образованието; Електронно и дистанционно обучение; Подготовка и квалификация на учители; Съвременни педагогически теории и практики. Авторските му постижения в тези области тематично са ориентирани в следните проблемни сегменти: конструктивизъм в технологичното обучение, конективизъм в технологичното обучение, STEM образование, дистанционно обучение на студенти, дигитални компетентности на учителите. При запознаването с публикациите, посветени на тази проблематика, установявам, че по категоричен начин доц. д-р Николай Цанев проявява модерно мислене и стремеж за прагматични решения в теорията и практиката на съвременното училищно и университетско образование. В тази насока са ориентирани и научните изследвания на ръководените от него докторанти (една защитена дисертация и втора, пред публична защита).

5. Научна продукция

5.1. Съответствие с наукометричните показатели за заемане на академичната длъжност

5.1.1. *Изпълнение на Минималните национални изисквания* – от представената справка е видно, че кандидатът има **1303.29** точки при изисквани за академичната длъжност „Професор“ от 550 точки.

5.1.2. *Изпълнение на други количествени показатели – статии и доклади*, публикувани в нереферирани списания с научно рецензиране или публикувани в редактирани колективни томове - 7 бр. **на български език**; публикувани **монографичен труд, учебници и учебни помагала** за университетска и училищна среда (1 бр. монография – хабилитационен труд - 2022 г.; 2 бр. монографии – 2019 г., 2022 г., 1 бр. книга на базата на защитен дисертационен труд за ОНС „Доктор“, 6 бр. учебници– 2009 г. - 2019 г. и 4 бр. учебни помагала – 2018 г. – 2020 г.); **забелязани цитирания** в чужбина и у нас -25 бр.; **участие в проекти** (ръководител на 6 проекта към фонд „Научни изследвания“ при СУ „Св. Кл. Охридски“); **научно ръководство на докторанти** (1 бр. успешно защитил, 1 в процедура на публична защита – 2022 г. и 1бр. в текущо обучение - 2022 г.); **научно ръководство на**

дипломанти (14 бр. защитили магистри и бакалаври в периода 2018 – 2022 г.); автор и съавтор на учебни програми (на 5 бр. дисциплини в бакалавърски, в магистърски програми и програми за повишаване квалификацията на учители).

5.2. Съдържателен анализ на представените научни трудове за участие в конкурса

За участие в конкурса за „професор“ доц. д-р Николай Цанев участва с 27 бр. публикации. Като присъствие в публикационния му профил, приемам за сведение статия № 7 (2000 г.) по показател Г 7, учебниците с №№ 7, 8, 9, от 2004 г., 2003 г. и 2002 г. по показател Е 20, учебните помагала с №№ 5, 6, 7 от 2004 г., 2003 г. и 2002 г. по показател Е 21. Обект на моята оценка са основно 20 публикации. Установявам, че те отчетливо се разграничават от публикациите за придобиването на ОНС „Доктор“ (1999 г.) и тези от конкурса за заемането на академичната длъжност „Доцент“ (2005 г.). Още веднъж подчертавам, че представените от доц. д-р Николай Цанев публикации, са в пълно съответствие с профила на конкурса за заемане на академичната длъжност „Професор“. Заслужават да бъдат отбелязани публикационната му активност и постоянство след участието му в конкурса за доцент през 2005 г., и особено в периода 2018 г. - 2022 г.. Показателен е стремежът му към публикуване в реферирани издания, което в качествено отношение е довело до повишаване степента на неговата цитируемост, забелязва се и ориентиране на неговата висока научна експертиза в областта на обучението по „Технологии и предприемачество“ към качествени монографични издания – 2019 г., 2022 г. Тук е редно да отбележа, че предвид високата научна възискателност на доц. д-р Николай Цанев към представянето на актуални теми и научно обосновани резултати, към него има и очаквания за публикуване на английски език, особено в издания, индексирани от международните бази данни като *Scopus* и *Web of Science*. Необходимо е да бъдат положени съответните усилия в тази насока. Добро впечатление правят екипните изяви на доц. д-р Николай Цанев като автор и изследовател – в 10 от публикациите, той е посочен като първи автор, което е безспорна авторитетна научна изява. Положителна оценка заслужава и включването в екипните публикации на двама от докторантите. Липсват обаче разделителни протоколи между екипните автори, което затруднява определянето на приносните моменти на доц. д-р Николай Цанев в тях. Самостоятелните му публикации са 10 бр. Сред тях като научни продукти с висока „принадена стойност“ се открояват 3 бр. монографии, едната от които е хабилитационен труд, публикувани в периода 2019 г. – 2022 г. Хабилитационният труд „**Технологичното обучение в полето на конструктивизма**“ (2022 г.) е посветен на проблема за съвременните проекции на конструктивизма в технологичното обучение. Направен е

обстоен преглед на основните теоретични и приложни аспекти на конструктивизма като теория. Авторът представя една гледна точка, доста различна от традиционно приетите в България, за същността на преподаването и ученето в технологичното обучение. В типичния за него стил на ясен и последователен изказ, доц. д-р Николай Цанев прави убедително научно обосноваване на: основните положения в конструктивисткия методологически подход в изучаване на технологиите и конструктивистки методи и техники в технологичното обучение; приложението на информационните и комуникационните технологии в конструктивистката класна стая; конструктивистки дизайн на урок в технологичното обучение. Текстовата част на труда е богато подкрепена с 15 бр. фигури, таблици и схеми. Като цяло този труд представлява своеобразна новост за теорията и практиката на технологичното обучение. Израстването на доц. д-р Николай Цанев като автор и изследовател се наблюдава и при другата му монография, публикувана през 2019 г. под заглавието **„Дидактични основи на технологичното обучение в началното училище“**. В този труд се правят частнодидактични анализи и теоретични обобщения, относно промените, настъпили със съдържателния профил на технологичното обучение в българското начално училище. Убедително са обосновани необходимостите от нови подходи и дидактични решения, съобразно модерностите на процеса на обучение от една страна и технологичните модерности на класната стая, от друга страна. Специлно място е отделено на интегрирането на технологичното обучение с обучението по предприемачество. Съществен акцент е поставен и върху класификацията на уроците по технологии и предприемачество в контекста на методическата специфика на преподаването и ученето. Налице е пълно съобразяване със съвременните постановки на общата училищна дидактика. Текстът е илюстриран с 8 бр. фигури, 4 таблици и схеми. По достойнство трябва да бъде оценена и третата монография на доц. д-р Николай Цанев под заглавие **„Изкуството оригами в образователна среда“ (2022 г.)**. Самото заглавие насочва към чисто практически аспекти на проблематиката, които следва да са предмет на друг тип издание, но доц. д-р Николай Цанев остава верен на стила си да прави теоретични анализи и обобщения, като в конкретния случай това успешно е сторено в контекста на подхода за учене чрез развлечение. Заедно с това са представени идеи и техники за терапевтична работа, с оглед повлияване върху здравето на децата, разширяване на техните сръчности, фина моторика и окомер, разширяване на творческите им изяви. Трудът би спечелил повече убедителност, ако теоретичните анализи и практически обобщения биват съпроводени от проведени изследователски елементи и наблюдения на добри практики. Изследователският стил е ясно застъпен в книгата, издадена на база на защитения от доц. д-р Николай Цанев дисертационен труд. Заглавието на книгата е **„Дидактически функции на моделите и моделирането в**

технологичното обучение“ (2022 г.), като вниманието на автора е насочено към научно-теоретичните въпроси, разкриващи същността и особеностите на моделите и моделирането в различни аспекти: проучване на водещия опит по отношение на приложението им в технологичното обучение, подбор, трансформиране и експериментиране на ново учебно съдържание, съвременни дидактически средства и учебни теми. В основата на изследването сполучливо е застъпена образователната технологична среда Lego Dacta, в условията на урочната и извънурочната работа с ученици от началните класове. Чрез това изследване авторът заявява основателни претенции за един от водещите иноватори в посока на модернизиране на технологичното обучение. Афинитетът на доц. д-р Николай Цанев към новите образователни модерности забелязвам и в статията му **„Конективизъм и технологично обучение“ (2022 г.)**. Теоретичните анализи и критични обобщения са направени въз основа на теорията за ученето на Джордж Симънс и Стивън Даунс. С основание авторът поставя редица въпроси, които предизвиква всяка нова теория, отговаря ли на нуждите на съвременните обучаеми, приложима ли е в масовото образование и пр. Друга ценност в тази публикация е търсенето и споделянето на идеи за използване на специфичните подходи в технологичното обучение, в контекста на конективизма. Доколкото неколкостранно вече отбелязах, устойчивите стремежи на доц. д-р Николай Цанев, да бъде адекватен автор на появяващите се нови образователни модерности, то потвърждение още веднъж намирам и в статията му **„Училищна стратегия за STEM образование“ (2022 г.)**. Тя е съвместна разработка с неговия настоящ докторант Жорж Кюшев, при което очевидно, водещата роля има доц. д-р Николай Цанев. В статията се прави проучване на водещ образователен опит и се обосновават опорни точки за приложимостта на този подход в обучението по „Технологии и предприемачество“. В обобщен план добро впечатление правят и научните изяви на кандидата в конкурса за „Професор“, имащи отношение към повишаване качеството на образователния процес при подготовката на учители. С приложна значимост са такива проблеми като **дигиталната компетентност на учителите (2021 г.)**, **конструктивисткия дизайн в обучението (2020 г.)**, **дистанционното обучение на студентите (2007 г.)**. Тук изпъкват високата ерудиция и осведоменост на доц. д-р Николай Цанев при интерпретирането на тази актуална проблематика, както и умението му да и придава практическа полезност в непосредствената му преподавателска дейност във висшето училище. В този контекст следва да бъдат оценени и двата му университетски учебници **„Електронен курс по методика на обучението по информационни технологии“ (2010 г.)** и **„Електронен курс по дидактика на техниката и технологиите“ (2009 г.)**. Считаю, че тук е необходимо да отбележа и активността на доц. д-р Николай Цанев като автор на учебници и учебни помагала за обучението по „Технологии и

предприемачество“ в началните класове. За периода 2016 – 2020 г. под негово научно ръководство са разработени и издадени 4 бр. учебници и 4 бр. учебни помагала („Книга за учителя“). Те са одобрени от МОН и се приемат добре от началните учители. Друга качествена оценка тук не мога да дам, поради обстоятелството, че те са колективно дело с изключително приложна насоченост.

6. Научнотеоретични, практико-приложни, художественотворчески и други приноси

Въз основа на направения количествен и качествен обзор на научната продукция на доц. д-р Николай Цанев, могат да бъдат обусловени следните теоретични и практико-приложни резултати с приносен характер: **теоретично проучване, критичен анализ и обосноваване** на мястото на технологиите и предприемачеството в общообразователната подготовка на учениците в начална училищна възраст; **обосноваване и изясняване** на дидактичните проекции на технологичното обучение в контекста на конструктивизма; **разработване** на иновативни съдържателни модели за самостоятелно конструиране и реконструиране на знанията, споделено учене в условията на екипна работа, самостоятелни проучвания и експериментални дейности в обучението по „Технологии и предприемачество“; **систематизиране и обосноваване** на методическите подходи за използване на изкуството оригами в образователна среда; **разработване** на класификация на типовете дигитална подготовка на учителите по „Технологии и предприемачество“ в началните класове; **адаптиране и апробиране** на образователната технологична среда Lego Dacta в условията на урочната и извънурочната работа с ученици от началните класове; **проучване и обосноваване** на опорни точки за прилагане на STEM подхода в обучението по „Технологии и предприемачество“ в началните класове.

7. Лични впечатления

Познавам доц. д-р Николай Цанев като утвърден университетски преподавател и изследовател. Впечатленията ми са, че се ползва с висок авторитет, както сред научната общност в областта на технологичното обучение, така и в академичното пространство. Неговите авторски и административни активности се отличават с ерудираност, отговорност и вешо познаване спецификата и модерните насоки за развитие на технологичното обучение, така и за качествената подготовка на началните учители. Неговата научна и академична експертиза го правят желан научен ръководител на

студенти, докторанти и авторски екипи, както и член на научни журита по ЗРАСРБ.

8. Бележки, препоръки и въпроси

В хода на количествените и качествени преценки вече бяха отправени някои бележки. Препоръчвам насочване на усилията към публикуване в издания, индексирани по база данните на Scopus и Web of Science. Необходимо е повече подкрепа в публикациите от емпиричен доказателствен материал.

9. Заключителна оценка

Според представителността на научните трудове и съответствието им с направлението и профила на обявения конкурс, свързаните с това научни приноси и лични позитивни впечатления, ми дават основание да обявя решението си за **положителна оценка**.

Предвид личните качества, безспорен академичен авторитет и доказано научно израстване на доц. д-р Николай Иванов Цанев, предлагам с убеденост на почитаемите членове на Научното жури, да бъде избран на академичната длъжност **„Професор”** по Професионално направление 1.3. Педагогика на обучението по... (Методика на обучението по технологии и предприемачество в началните класове), за нуждите на катедра „Начална училищна педагогика” към Факултета по науки за образованието и изкуствата на СУ „Св. Климент Охридски“.

Дата: 25.09. 2022 г.
гр. Благоевград

Рецензент:
(Проф. д-р Сашко Плачков)